

Maktubu də bii gə chibne də

1

Syllabaire 1 en langue soumraye

Maktubu də bii gə chibne də

1

Syllabaire 1 en langue soumraye

Association SIL
B.P. 4214
N'Djaména
République du Tchad

2014

Langue: soumraye, parlée dans le canton soumraye,
sous-préfecture de Deressia, Tandjile-Est,
Tchad

Traduction du titre: Syllabaire 1 en langue soumraye

Genre: matériel didactique – syllabaire

Illustrations: Tchogou Chelgue

Première édition: 300 ex. (déc. 98)

Deuxième édition: 600 ex. (fév. 99)

Troisième édition révisée: 400 ex. (nov. 02)

Quatrième édition: 250 ex. (nov. 03)

Cinquième édition : 750 ex. (nov. 04)

Sixième édition : 750 ex. (août 06)

Septième édition : 400 ex. (avril 11)

Huitième édition : 300 ex. (juin 14)

© 1998 Association SIL

Avant-propos

Ce livre est la première partie d'un syllabaire destiné à aider les locuteurs soumrayes à lire et à écrire leur propre langue.

Les leçons de la 1ère édition ont été rédigées par une équipe de six personnes: Duani Philippe, Gamague Justin, Manague Robert, Anita et Thomas Deusch (rédacteurs) et Ahmat Fakir Kignegue (dessinateur).

Nous exprimons notre profonde reconnaissance aux conseillères en alphabétisation de l'Association SIL, Marti Giger et Angela Prinz, qui nous ont aidés à mettre sur pied cette première partie du syllabaire.

Quant à la 3ème édition révisée, nous remercions les conseillères Dr. Ruth Lienhard et Louise McKone pour leurs contributions apportées. Les dessins ont été refaits par Tchogou Chelgue.

Nos collègues de DAPLAN méritent aussi notre reconnaissance, car leur engagement pour la mise sur pied d'un alphabet national place les efforts soumrayes sur une fondation plus large et durable.

Nous souhaitons que cette nouvelle édition ait le même succès que les éditions précédentes pendant les 7 années passées. Que les auditeurs soumrayes soient alphabétisés davantage au cours des années à venir.

Gəlê gə 1

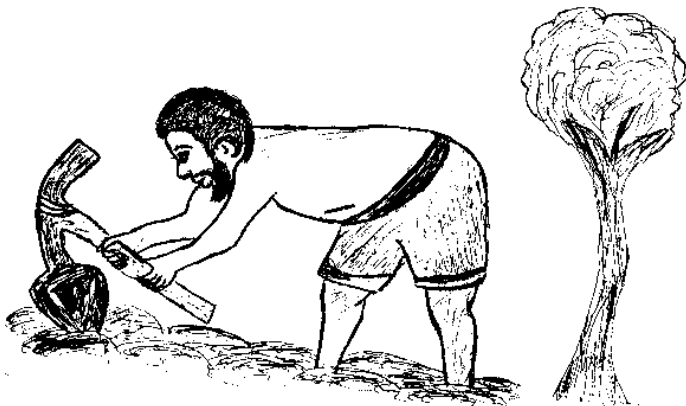
Wala mən, Amsə yigə daga.

Gəsay hara dəm duwê.

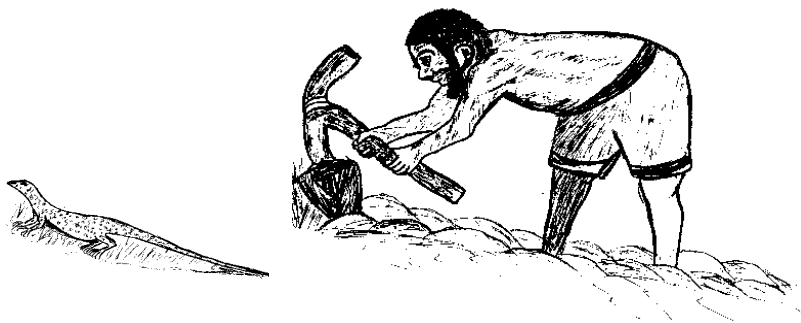
Amsə yi gəsay ha nəm ulay.

Əmbam ma gəsay gə sade.

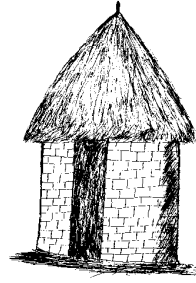
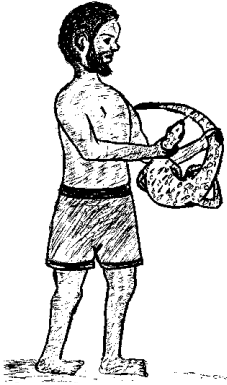
Gəlê gə 1

Wala mən, Amsə yigə daga.

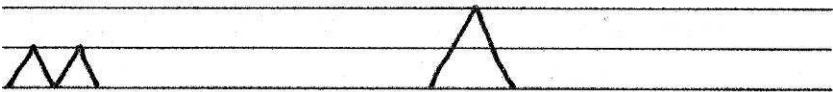
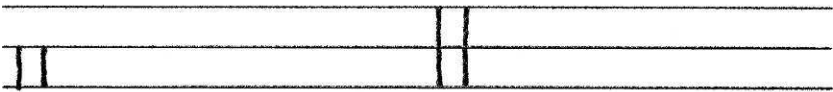
Gəsay hara dəm duwê.

Amsə yi gəsay ha nəm ulay.

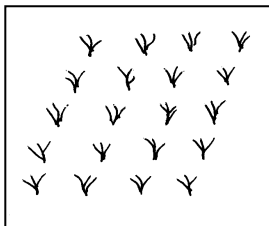

Əmbam ma gəsay gə sade.

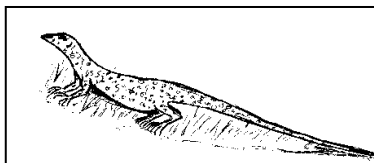
Gəlê gə 2

Wala mən,
Amsə yigə
daga.

daga

Gəsay hara
dəm duwê.

gəsay

Amsə yi gəsay
ha nəm ulay.

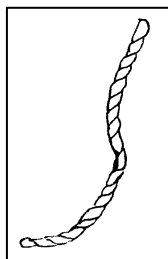
Amsə

Əmbam ma
gəsay gə sade.

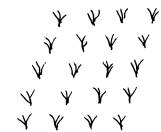
Əmbam

Əmbam ma
gəsay gə sade.

sade

Gəlê gə 2

daga

wala
sade
yigə

gəsay
daga
hara

gəsay

yigə
gəsay
mən

Əmbam
dəm
daga

Amsə

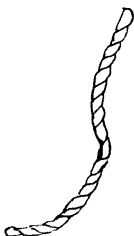
duwê
ha
Amsə

Əmbam
hara
ma

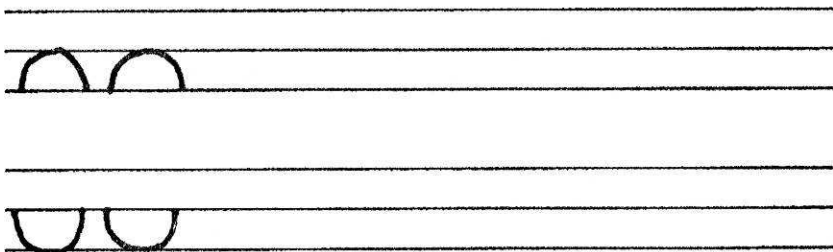
ha	Əmbam
gəsay	gə
Amsə	də

Əmbam

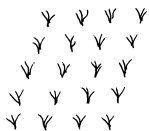

ulay	dəm
duwê	sade
wala	yigə

sade

Gəlê gə 3

gəsay

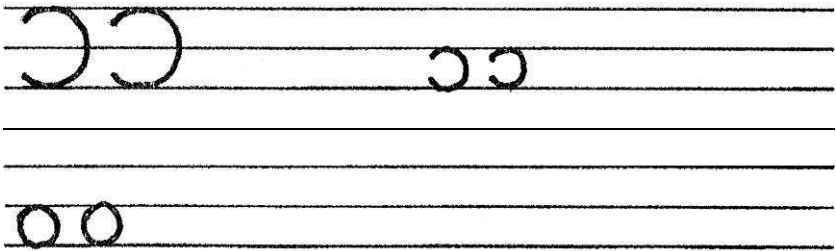
Əmbam

daga

sade

Amsə

a	daga mən gəsay wala
m	sade Amsə dəm duwê
d	yigə dəm dədê hara
ə	gəsay ha dədê nəm
g	Amsə daga yigə gə
b	Əmbam mən bam abe

Gəlê gə 4

a A

Gəsay a sade bam. Amsə

a

1. daga hara ma a

2. daga a

3. a daga bam sade gəsay

4.

Amsə yigə daga.

Anji yigə daga.

Gəsay a sade bam.

Anji a sade bam.

Əmbam ma gəsay gə sade.

Gəsay a sade bam.

Anji wa da.

oo

aa

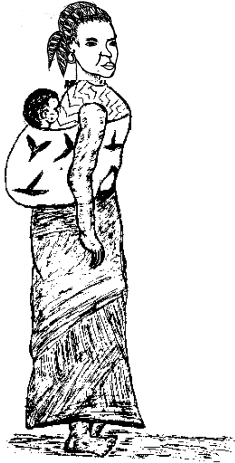
Gəlê gə 5

m M

Əmbam ma Made da.

ma

m

1.

m	a
ma	

2.

ma	a
a	ma

3.

ma	m
----	---

Əmbam
bam
am
m

4.

Əmbam ma Made.
Tandi ma Made.
Əmbam yi gəsay.
Tandi yi gəsay.

Made wa da.

Əmbam yi Made ha
nəm ulay.

Tandi ma Made da.

mm

ma

Gəlê gə 6

d D

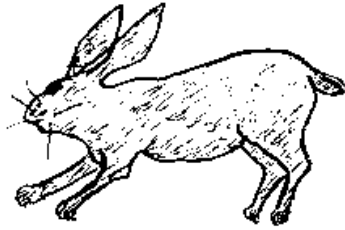
Dawre wa da.

Dawre da

Daw d

Da

D

1.

d a m	d a
dam	da

2.

da	da
ma	a

3.

dawre	d
Dawre	D

4. Made dam ulay,
dawre wa dəm duwê.
Made wa da, Əmbam
ma Made da.

Wala mən, dawre wa dəm
Amsə duwê.

Amsə yi dawre.

Anji ma dawre gə sade.

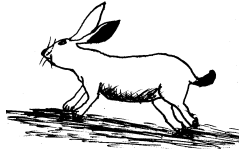
dd

DD

dam

Gəlê gə 7

ə Ə

Əmbam əmdə dawre wa bam.

əmdə

əp

ə

1.

ə m	d ə	ə m d ə
ə m	əp	əpmə

2.

əp	dəm
da	dəm

3.

əpmə	ə
Əmbam	Ə

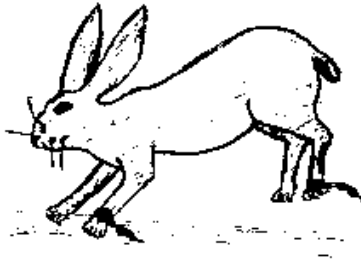
4.

Dawre wa da.

Dawre wa bêdê.

Amsə yigə daga.

Amsə yigə daga bêdê.

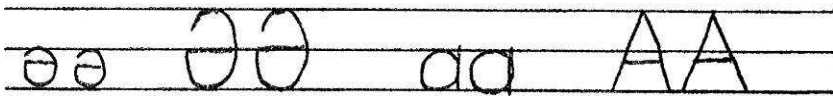

Dawre a sade bam.

Əmbam əmdə dawre wa bam.

Tandi ma dawre gə sade.

Dawre wa bêdê.

Gəlê gə 8

g G

Əmbam gam gəna.

gəna

gə

g

1.

g ə	g a m
gə	gam

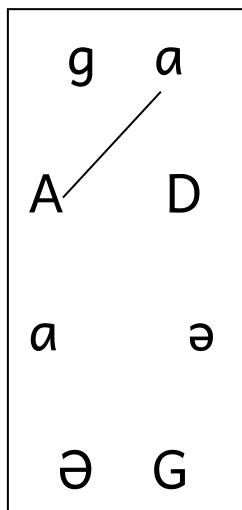
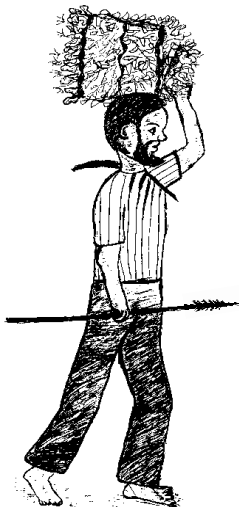
2.

gam	ga	gə
dam	ma	də

3.

gəna	g
Gubgə	G

4. Əmbam ma gəsay gə sade.
Amsə ha gə gəna ulay.

Amsə yigə daga.
Añji ma gəna
duwê ha nəm ulay.
Əmbam gam gəna.

gg GG

Gəlê gə 9

b B

Əmbam gam badu.

badu

ba

b

1.

b a m	b a
bam	ba

2.

ba	bam
ga	gam
ma	

3.

badu	b
Badən	B

4. Əmbam gam badu ba wa da.
Amsə ma gəsay ba wa da.

Wala mən, Əmbam yi
badu.
Tandi ha gə badu ulay.
Əmbam gam badu.

bb BB

mm MM

Gəlê gə 10

Cwara gaba yara

a A

a

da

daga.

Amsə yigə daga.

m M

m

ma

Əmbam ma gəsay gə sade.

d D

d

da

Dawre wa da bêdê.

ə Ə

ə

əm

əmdə

Əmbam əmdə badu wa bam.

g G

g

gə

gəna.

Made gam gəna.

b B

b

ba

badu

Əmbam yi badu bəđê.

Amsə yigə .

Made dam .

Əmbam yi .

Tandi ma badu gə

aAmMdDəƏgGbB

Əmbam gam daga.

Gəlê gə 11

n N

Əmbam ha gə namde bam.

namde

nam

na

n

1.

n ə m	g ə n a	g a n
nəm	gəna	gan

2.

nəm	nam	gan
dəm	dəm	gam
	bam	

3.

namde	n
Nemsə	N

4. Əmbam me Məndagə me
Məde me nəm gəna bam.

Əmbam ha gə namde bam.
Dəndadə Məde me Məndagə me
damgə ulay.
Məndagə gam Məde.

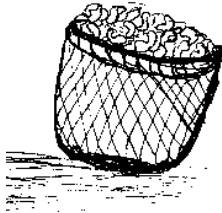

nn NN

Namde nəm gəna bam.

Gəlê gə 12

ê Ê

Made gam gəna bêdê.

bêdê

bê

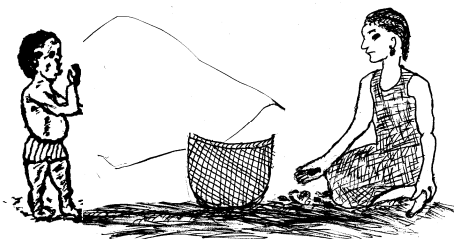
ê

1.	b ê d ê bêdê	n ê nê	m ê mê
----	-----------------	-----------	-----------

2.	bədə bêdê	də dê
----	--------------	----------

3.	bêdê Dəmêgə	ê ê
----	----------------	--------

4. Nê wom gəna bam.
Mê wom gəna bam.
Dê wom gəna bam.
Anji wom gəna bam.
Tandi wom gəna bam.
Cendi wom gəna bam.

Əmbam ha gə namde bam.
Dəndadə damgə ulay. Məndagə me
Made me gam gəna bəđê. Cendi
wom gəna bam.

ê ê

Nê gam gəna bəđê.

Gəlê gə 13

r R

Badu yi debre.

debre.

re.

r

1.

ə r ə m	m a r
ərəm	mar

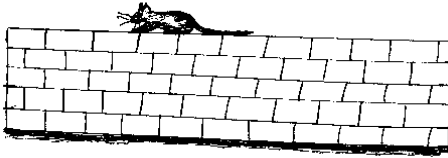
2.

dara	ərəm
dama	əməm

3.

debre	r
Robert	R

4. Nê ərəmnin debre dədə.
Dê ərəm debre dədə.
Anə ərəm debre dədə.
Cendi ərəm debre dədə bədə.

Wala mən, badu ərəm debre dədə.
Debre wa da gâr duwê.
Badu yi debre me debre mar bam.
Badu wom debre bam.

rr RR

gâr mar

Gəlê gə 14

e E

Namde magdə habde.
habde.
de.
e.

1.

d e m e	n e m	g e r e
deme	nem	gere

2.

me	nem
mê	nəm
ma	nam

3.

habde	e
Ester	E

4. Əmbam bəgame dəra a bam.
Məndagə ma barge dəra.

Əmbam ha gə namde bam. Namde
magdə habde hara nəm ulay.
Deme də mən bəgame dəra a bam.
Tandi ma habda gə bəgame gə sade.

ee EE

Deme ma bəgame.

Gələ gə 15

Cwara gaba yara

n N

n
na
nam
namde

Əmbam ha gə namde bam.

ê Ê

ê
bê
bêdê.

Made gam gəna bêdê.

r R

r
re
debre

Badu yi debre.

e E

e
de
habde

Namde magdə habde.

nê	ərəm	me	bam
mê	əməm	mê	dam
dê		ma	gam

Məndagə gam _____ .

Amsə ma _____ bam.

Badu yi _____ .

Əmbam ha gə _____ bam.

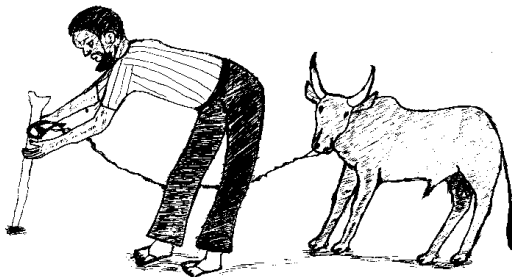
n N ê

r R e E

Debre mar bêdê.

Gəlê gə 16

l l

Amsə ma labe bam.

labe

la

l

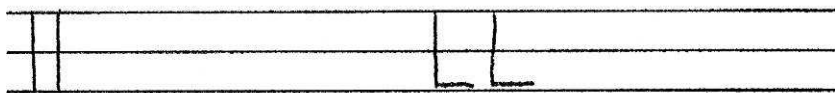
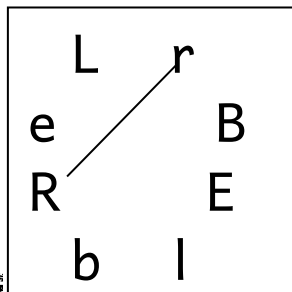
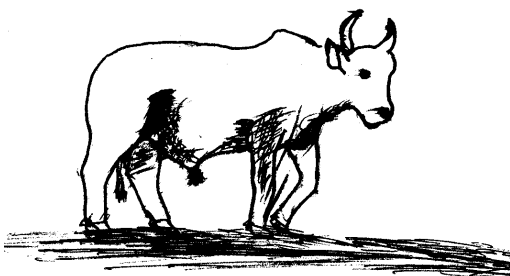
1. l a b e m a l b ə l a l ê
labe mal bəlalê

2. lam mal leme
dam mar deme
gam

3. labe l
Lawragê L

4. Əmbam ha bam yigalâ.
Amsə ma labe bəlalâ.
Anji ha dagalâ.

Laba Amsə ha ma labe bam.
Anji ma labe gə sade nə lade.
Labe a sade da me hara ulay.
Əmbam yi labe maw bəlalâ.

Gəlê gə 17

i I

Əmbam əgə gə gine.

gine

gi

i

1.

g i n e
gine

i l g ə
ilgə

m i r i
miri

2.

bi
ba

di
da
dê

diri
dara

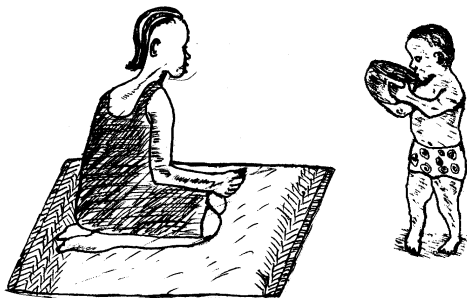
3.

gine
Iwiyê

i
I

4. Amsə yigə daga mo?
Əmbam əgə gere mo?
Məndagə il sale mo?

Wala mən, Amsə yigə daga gə miri.
Əmbam dam ulay əgə gere gə gine.
Tandi ilgə dəndadə sale. Məndagə me
Made me əmgə sale.

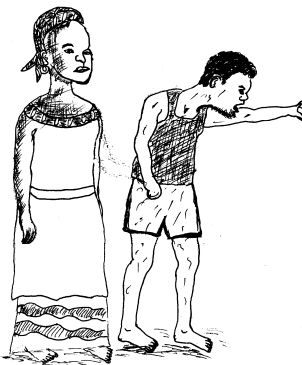

ii I I ??

Əmbam əgə gə gine.

Gəlê gə 18

w W

Əmbam wala Amsə.

wala

wa

w

1.

w	a	l	a
wala			

m	a	w
maw		

w	i	d	ə
widə			

2.

wala
dala

wi
ni

we
me
de

maw
gaw
baw

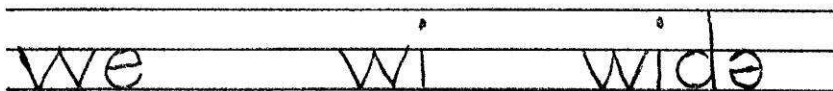
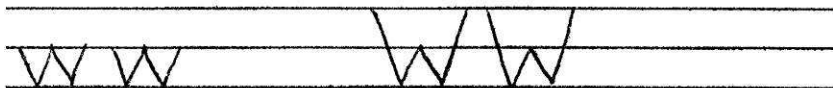
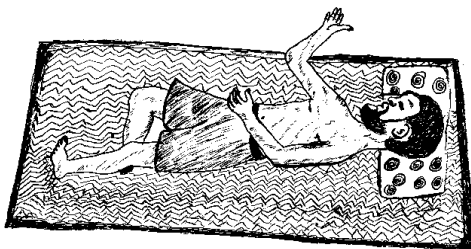
3.

wala
Womgə

w
W

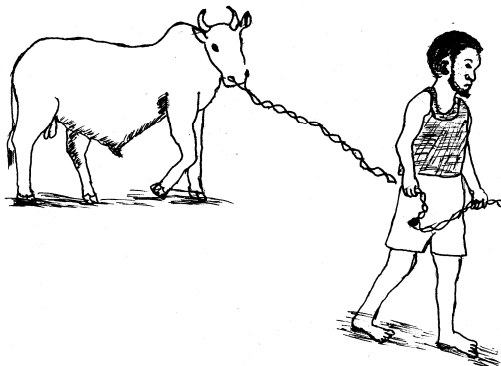
4. Amsə i wal we mo?
Amsə i wal gəsalâ.
Əmbam ha we mo?
Əmbam ha wala Amsə.

Wala mən, Amsə widə gani.
Əmbam walaw hara nəm ulay.
Tandi wi Amsə bam.
Amsə i wal gəsalâ.

Gəlê gə 19

y Y

Amsə yi labe.

yi

y

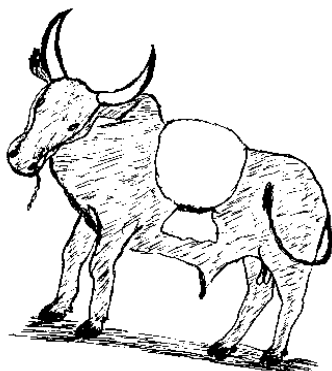
1.	y i g ə yigə	l a y lay	g i y ê giyê
----	-----------------	--------------	-----------------

2.	yi	lay	ay
	wi	lam	al
	ni	law	aw

3.	laya	y
	Yarna	Y

4. Amsə ha bam gereyê.
Əmbam ha nimiyê.

Labə Amsə ha bam gereyê.
Anji yi labe ha nəm bam laya
gə gere. Əmbam u gere me
gine me. Tandi ay gere il gə sale.

v yy YY

Yarna yigə gere.

Gəlê gə 20

Cwara gaba yara

I L

I

la

labe

Amsə ma labe.

i I

i

gi

gine

Məndagə əgə gə gine.

w W

w

wa

wala

Əmbam wala Amsə.

y Y

y

yi

yigə

Amsə yigə gere dagalê.

mal mar	wi yi	dara diri miri	lay ay	wala yala
------------	----------	----------------------	-----------	--------------

Amsə ma labe we mo?

Anji ma labe _____ .

Amsə yigə gere we mo?

Anji yigə gere _____ .

I wi əgə gə gine mo?

_____ əgə gə gine.

I wi wala Amsə mo?

_____ wala Amsə.

ll lll ww w y Y

I wi ma labe mo?

Gəlê gə 21

u U

Namde ha urêlê.

urêlê

urê

ur

u

1.

u l a y
u l a y

w a y u
w a y u

g u m b ê
g u m b ê

2.

duru
diri
dara

un
ən
an

malu
male

3.

urê
Urbêdê

u
U

4. Əmbam wayu Made:
 “U sale əm!”
 Amsə way: “U miri!”
 Cendi way: “Debre wa da!”

Laba namde ha urêlê. Cendi lay
 gumbê magdə gəndêgəlê. Əmbam
 dam ulay ilu Made sale. Tandi wayu
 Made: “U sale mê əm!”

uu uu

Əmbam wayu: “U miri!”

Gəlê gə 22

o O

Made womêre.
womêre
wo
o

1.	w o m ê r e womêre	o d ə l e odəle
----	-----------------------	--------------------

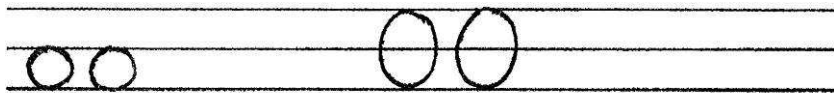
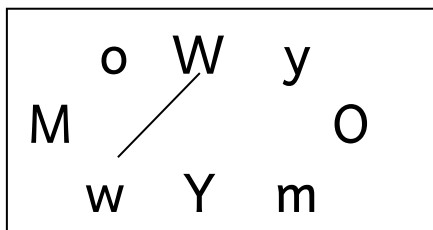
2.	mo ma mê	dodê dədê	dome deme	gobə gubə	o u a
----	----------------	--------------	--------------	--------------	-------------

3.	womêre Odette	o O
----	------------------	--------

4.

I wi womêre mo?
I wi odæle mo?
I wi əgə gere mo?
I nê wi magdə gumbê
gændêgəlê mo?

Made womêre. Anji i dodê
gəsalê. Əmbam wayu Made:
“Mê ur mani nê wama mo!” Anji
waydə ba wom mani bêdê.

Gəlê gə 23

s S

Marsa so da.
so
s

1.

m a r s a	s o	s a l e	g ə s a y
marsa	so	sale	gəsay

2.

sade	dasa	so	sale
made	daga	bo	gale
		mo	male

3.

səmra	s
Saᅇbam	S

4. Namde ma dawre mən me
marse subu me.
Cendi ma dawre əndi mo?
Cendi ma marse əndi mo?

Laba, Əmbam yêr gere dodê. Marsa
hara badə wom gere.

Məndagə əmdə marsa wama gə gere
bam. Marsa so dam da gêr
duwê.

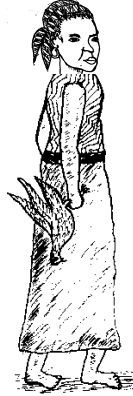
ss SS

Marsa so da.

Gəlê gə 24

k K

Əmbam kəlê kogêl.
kogêl
ko
k

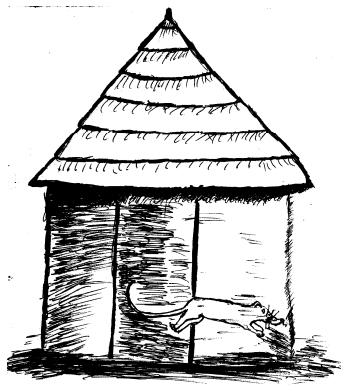
1.	k ə l ê kəlê	k o g ê l kogêl	k u l u kulu	k a b n i kabni
----	-----------------	--------------------	-----------------	--------------------

2.	kəl gəl	ku gu su	kər sər	kal wal
----	------------	----------------	------------	------------

3.	kogêl Kalgə	k K
----	----------------	--------

4. Laba nê al habda.
 Wala mən nê ala habda.
 Laba nê kəl kogêl.
 Wala mən nê kəlê kogêl.
 Laba nê wom kabni.
 Wala mən nê wama kabni.

Wala mən, Əmbam kəlê kogêl subu.
 Tandi hara nəm kunbə al gə mani nê
 wama. Badu dəm kulê ba də wom
 kabni bam. Əmbam al badu gə habda.

kk KK kabni

Gəlê gə 25

h H

Amsə wom haye.
haye
ha
h

1.	h a g ə hagə	h a y e haye	h a b d a habda	h a r e hare
----	-----------------	-----------------	--------------------	-----------------

2.	haga daga	ha wa ma la	hara dara wara	hoy boy
----	--------------	----------------------	----------------------	------------

3.	haye Hargə	h H
----	---------------	--------

4. Amsə day gə Made womgə haye.
Əmbam day gə dəndadə damgə
kulê.
Məndagə day gə Made hargə
bəlalê.

Labə Amsə ha ma labə bam. Anji yêr
gəsay da habda duwê. Amsə hage yi
gəsay hara nəm ulay. Əmbam kundə
gəsay al gə haye. Amsə womgə haye
day gə Made.

hh HHH

Hoy hage habda.

Gəlê gə 26

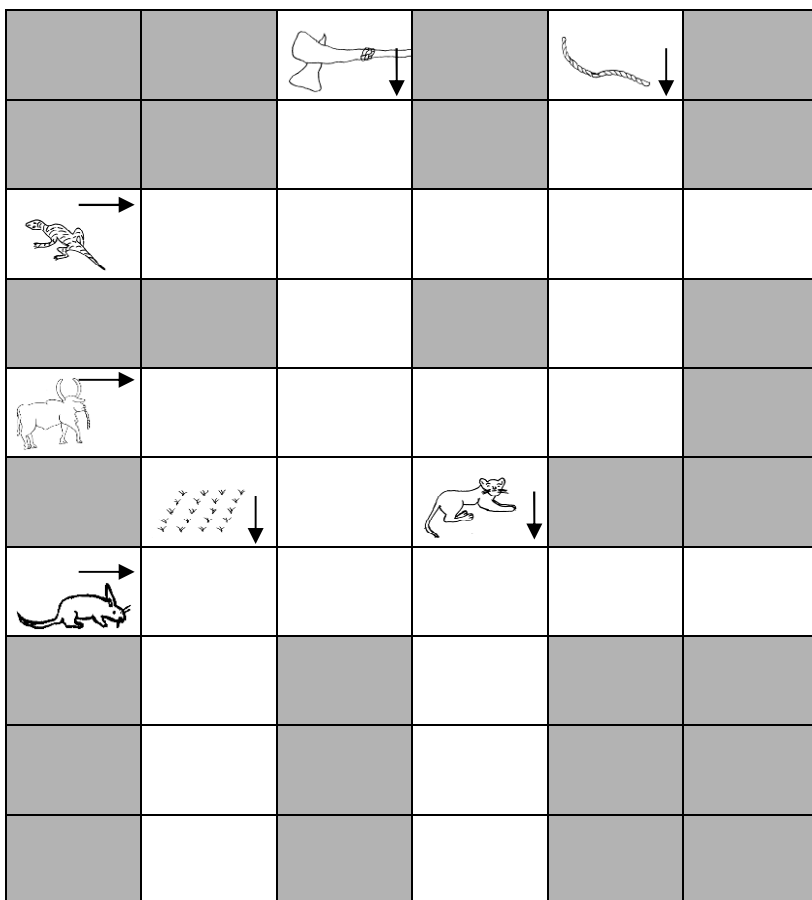
Cwara gaba yara

u U	urêlê	Namde ha urêlê.
o O	womêre	Made womêre.
s S	so	Marsa so da.
k K	kogêl	Əmbam kəlê kogêl.
h H	haye	Amsə wom haye.

Əmbam kəlê miri me kogêl sər me hara nəm ulay. Badu dəm kulê badə yi kogəl. Məndagə al badu gə habda. Badu yi kogəl bêdê. Tandi wa hagə gər duwê.

Laba Əmbam kundə marsa algə haye. Amsə wom kabni gə marsa. Made wom bêdê. Anji womêre.

*I wi kəlâ kogêl mo?
 Əmbam kəlâ kogêl əndi mo?
 Tandi ha gə kogêl we mo?
 I wi al badu gə habda mo?
 Badu wa hagə we mo?
 Amsə wom i na mo?*

Gəlê gə 26

Cwara gaba yara

Cwagəlê
diyê:

					
		b		s	
	g	ə	s	a	y
		g		d	
	l	a	b	e	
		m			
	d	e	b	r	e
	a		a		
	g		d		
	a		u		

Maktubu də bi gə chibne də anê asə
ta da, i də mən. Nê hanin ala də sər,
gə letre gəndêgə nê wor ta di:

ŋ, j, t, p, c, ch, ŀ, ng,
đ, ‘y, ‘w, ɓ, vb, ã, ã, ĩ, ã.

Traduction des petits textes soumraves en français:

Leçon 1-3: Un jour, Amse laboure son champ. Un varan apparaît près de lui. Amse attrape le varan et l'amène à la maison. Embam attache le varan avec une corde.

Leçon 4: Embam attache le varan avec une corde. Le varan coupe la corde. Il s'enfuit.

Leçon 5: Made s'enfuit. Embam attrape Made et elle l'amène à la maison. Elle attache Made au dos.

Leçon 6: Un jour, un lièvre apparaît près de Amse. Amse attrape le lièvre. Il attache le lièvre avec une corde.

Leçon 7: Le lièvre coupe la corde. Embam empêche le lièvre de s'enfuir. Elle attache le lièvre avec une corde. Le lièvre ne s'enfuit pas.

Leçon 8: Amse laboure un champ. Il attache les arachides et les transporte à la maison. Embam garde les arachides.

Leçon 9: Un jour, Embam attrape un chat. Elle amène le chat à la maison. Embam garde le chat.

Leçon 10: Répétition.

Leçon 11: Embam part avec les femmes au champ. Ses enfants Made et Mendague restent à la maison. Mendague garde Made.

Leçon 12: Embam part avec les femmes au champ. Ses enfants restent à la maison. Mendague et Made ne gardent pas les arachides. Ils mangent les arachides.

Leçon 13: Un jour, le chat pense à une souris. Une souris court le long d'un mur. Le chat attrape la souris et la souris meurt.

Leçon 14: Embam part avec les femmes en brousse. Les femmes attachent les branches et les amènent à la maison. La hache d'une femme est cassée. Elle attache un morceau de bois avec une corde à la hache.

Leçon 15: Répétition.

Leçon 16: Aujourd'hui, Amse attache son bœuf en brousse. Il attache le bœuf avec une bonne corde. Le bœuf coupe la corde et rentre à la maison. Embam attrape le bœuf et l'attache près du puits.

Leçon 17: Un jour, Amse laboure un champ avec la houe. Embam reste à la maison et pile le riz avec un mortier. Elle prépare la bouillie des enfants. Mendague et Made mangent la bouillie.

Leçon 18: Un jour, Amse est saoul. Embam le conduit à la maison. Elle lave Amse. Amse se couche sur la natte.

Leçon 19: Un jour, Amse va au champ de riz. Il prend le bœuf pour transporter du riz. Embam prend du riz et le mortier. Elle décortique le riz et prépare la bouillie.

Leçon 20: Répétition

Leçon 21: Aujourd'hui, les femmes vont à la pêche. Elles attachent les paniers autour de leurs hanches. Embam reste à la maison et prépare la bouillie à Made. Elle dit à Made: "Prends la bouillie et mange!"

Leçon 22: Made est malade. Il est couché sur la natte. Embam dit à Made: "Est-ce que tu veux quelque chose à manger? Il lui dit qu'il ne veut rien.

Leçon 23: Aujourd'hui, Embam étale le riz. Un canard vient et veut manger le riz. Embam empêche le canard de manger le riz. Le canard s'envole et reste sur un mur.

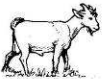

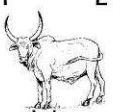

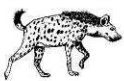

Leçon 24: Un jour, Embam achète trois pigeons. Elle les amène à la maison, elle les égorge et prépare à manger. Le chat entre dans la maison, il veut manger la viande. Embam chasse le chat avec un bâton.

Leçon 25: Aujourd'hui, Amse attache le bœuf en brousse. Il voit un varan sur un arbre. Il grimpe sur l'arbre, attrape le varan et l'amène à la maison. Embam égorge le varan et prépare la boule. Amse mange la boule avec Made.

Leçon 26: Répétition.

ABC gə bii gə chibne

ALPHABET SOUMRAYE

<p>a A</p> <p>abe</p>	<p>b B</p> <p>bababge</p>	<p>ḃ Ḃ</p> <p>ḃage</p>	<p>c C</p> <p>cange</p>	<p>ch Ch</p> <p>chəbəri</p>
<p>d D</p> <p>dawre</p>	<p>ḏ Ḑ</p> <p>ḏəgaw</p>	<p>e E</p> <p>debre</p>	<p>ə Ə</p> <p>əsay</p>	<p>ê Ê</p> <p>gêr</p>
<p>g G</p> <p>gəna</p>	<p>h H</p> <p>habda</p>	<p>i I</p> <p>gine</p>	<p>j J</p> <p>jaw</p>	<p>k K</p> <p>kay</p>
<p>l L</p> <p>labe</p>	<p>m M</p> <p>marsa</p>	<p>n N</p> <p>namde</p>	<p>ṅ Ṅ</p> <p>kudəṅ</p>	<p>ng Ng</p> <p>meng</p>
<p>o O</p> <p>dogdê</p>	<p>p P</p> <p>penapena</p>	<p>r R</p> <p>dure</p>	<p>ṛ Ṛ</p> <p>ṛigəm</p>	<p>s S</p> <p>sade</p>
<p>t T</p> <p>tendâr</p>	<p>u U</p> <p>duru</p>	<p>vḃ Vḃ</p> <p>kəvbəṅ</p>	<p>w W</p> <p>wuṅêr</p>	<p>'w 'W</p> <p>pwana gə 'wā</p>
<p>y Y</p> <p>yiga</p>	<p>'y 'Y</p> <p>'ywang</p>	<p>© Association SIL, N'Djaména, Tchad, 2003. Illustrations: Mbanji Bawe Ernest, Jean-Bosco Nodjindaina, Gami Ssane Mogaye, Susan Rose, Jean-Marie Boayaga.</p>		

